

Prva obletnica zbirnega centra TO v Krvavi peči

Med lanskoletno junijsko vojno v Sloveniji je tudi Krvava peč pri Robu odigrala pomembno vlogo. Tu, v nekdanji šoli, so namreč v najstrožji tajnosti ustanovili zbirni center za vojake JA, ki so zbežali iz svojih enot in se pridružili TO.

V spomin na te dogodke so pred učnim centrom TO v Krvavi peči s soboto, 20. junija pripravili posebno jubilejno slovesnost, ki se je med drugim udeležilo tudi več prebeglih vojakov nekdanje JA.

O lanskoletnih dogodkih v Krvavi peči je posebej spregovoril načelnik 51. območnega štaba TO Ljubljana Franc Kunaver, podelil pa so tudi več priznanj generala Janeza Slaparja in Ministrstva za obrambo. Kulturni program je oblikoval gledališki igralec Branko Miklavc, ki je ob tej priložnosti zrecital Gregorčičevo pesem »Soči« in prebral eno od legend o Krvavi peči.

B. Vrhovec

Zahvala za sodelovanje v lanskii agresiji in priznanje Franca Kunavarja načelnika 51. območnega štaba krajanom velikolaškega območja.

OB 50-LETNICI USTANOVITVE BATALJONA T. TOMŠIČA

Skoraj polovica Tomšičevcev je padla

Skromno, brez posebnega pompa ali nekdanje patetike, je kakih dvesto nekdanjih borcev, domačinov in otrok iz iške osnovne šole te dni pred Domom mladine na Zapotoku počastilo spomin na ustanovitev prvega udarnega proletarskega bataljona Toneta Tomšiča, ki so ga pred pol stoletja sestavili prav na tem mestu. Kot je povedal general Miha Petrič-Števo, predsednik Odbora skupnosti borcev te brigade, je šlo za »hitro premično borbeno enoto, dobro oboroženo z izkušenimi borci, ki

je zadajala sovražniku nenadne in močne udarce tam, kjer jih je najmanj pričakoval.

Na spominski svečanosti, ki je hkrati sovpadala tudi s 50-letnico tragične smrti revolucionarja Toneta Tomšiča, so se ponovno spomnili prehojene poti, ki jo je napravil bataljon – vse do njegove vključitve v 1. slovensko udarno proletersko brigado Toneta Tomšiča.

»Številčnost bataljona je skozi sedemtridesetdnevni obstoj nihala med 120 in 180 borcev. Skozi bataljon je šlo 215 borcev in bork. Namesto padlih, ranjenih, obolenih pa tudi takšnih, ki niso bili kos naporom, so prihajali novi borci. Od 215 jih je danes živih še 41, 103 pa so za časa vojne padli,« je dejal Miha Petrič-Števo.

Ob tej eliti partizanski enoti je spregovoril tudi predsednik ZZZB Golo Jože Lavrič, ki pa zato danes, kot pravi, toliko težje gleda, kako nekateri skušajo po vsej sili razvrednotiti pomen NOB.

Slavnostna govornica, ministrica za borce in invalide Ana Osterman, je bila pri vprašanju, kako danes tolačimo NOB, še neposrednejša:

»Med vsemi pozitivnimi idejami in iskanji so se pojavile tudi ideje in razprave, ki so šle v nasprotno, neintegrativno smer. Pojavila so se zanikanja vrednosti in zaslug NOB in vas, borcev, za združitev in osvoboditev Slovenije... Pojavili so se poskusi, da bi popravili zgodovino tako, da bi kolaboracionizem in druge nečednosti med vojno sankcionirali pozitivno. Zgodovina se bo pisala tako, da bo prikazala delovanje posameznikov in ovrednotila njihov delež k zmagi in integraciji, pokazala bo, kdo se je za koga in proti komu boril.«

Spominsko slovesnost, ki se je med drugim udeležila tudi Vida Tomšič, je popestril tudi otroški pevski zbor OS Ig pod vodstvom Mance Habjanic, učenci te šole pa so zrecitali nekaj pesmi in pripravili nekaj skečev. Celotni kulturni program je pripravila učiteljica Danica Terčon. Preživeli borci 1. U. P. bataljona Toneta Tomšiča pa so ob tej priložnosti podelili posebne spominske plakete.

B. V.

Zbranim je spregovorila ministrica za borce Anka Osterman

ZANIMIVA BORČEVSKA KONFERENCA V TRNOVEM

Za ofenzivnejši nastop

Letna konferenca ZB NOV »Boris Kraigher«, ki je bila 9. junija v prostorih KS Trnovo, je bila na svoj način zelo zanimiva. Tudi udeležba z ozirom na število članstva je bila zelo dobra. Še posebej pa je bila zanimiva diskusija in razni predlogi. Na splošno je možno izluščiti iz diskusij, da se je večina borcev prilagodila novim pogojem, organizacija se je začela razgibavati in začela usmerjati svoje interesne aktivnosti na bistvena vprašanja svojega okolja.

Slišati je bilo tudi ostre kritike. Predvsem je prišla do izraza velika zaskrbljenost zaradi oživljanja revanšizma in organiziranih poskusov prevrednotenja polpretekla dobe. Mi smo Evropejci, pravijo borci, saj se je vse razvijalo, napredovalo, ponekod hitreje, drugje počasneje na rezultatih protifašističnega boja. Protifašistična koalicijska, katere del so bili tudi borci NOV, je v Evropi in drugod zmaga. Slovenija kot pravna država pa se zgleduje po Evropi in to bi se moralo čutiti tudi v praksi in med drugim uveljavljati evropske standarde varovanja pridobljenih pravic. Borci so upravičeno nezadovoljni,

ker so se znašli v težavah (in že v letih) še posebej kar zadeva zdravstveno in socialno varstvo.

Med drugim je bilo tudi govora o odnosu javnih medijev do borčevskih vprašanj in njihovih opredelitev in bili so si edini, da bi morali tem vprašanjem posvečati večjo pozornost. S tem v zvezi je morda značilno, da nihče ni omenil, da ima borčevska organizacija tudi svojo revijo.

Na splošno pa je bilo čutili, da se borci zavedajo, da so pomembno volilno telo (približno 80 tisoč organiziranih borcev) in bodo v prihodnje dobro premislili, kateri stranki ali kandidatu bodo dali svoj glas. Odločitev pa ne bo odvisna le od programa in obljub, temveč od tega, kaj je kdo dejansko naredil v skladu z določenimi opredelitvami borcev. Zato tudi ne preseneča trenutno poglobljeno usmeritev: nastopali bomo bolj ofenzivno.

Sič

Oglašujte v Naši komuni

Informacije na telefon 221-191!

Slep je, kdor nas ne mara!	Branka
Biti slep ni tragično, če gledaš s srcem	Roman
Slep je tisti, ki nič ne zna in ne tisti, ki nič ne vidi	Stefana
Slepemu je bela palica podaljšek njegove roke	Janja
Slepi se bolj bojijo ljudi kot živali	Polona
Kdor je pameten, slepega spoštuje	Suzana
Slepi imajo manj neprijetnih izkušenj kot videči	Boštjan
Pomembno je, da človek ni slep duševno	Jerneja
Slep človek sliši, česar videči ne vidi	Mitja
Nekaj misli otrok 4. in 5. razreda Zavoda za slepo in slabovidno mladino	

Krimsko pogorje – domovanje medvedov

Ustrezen varstveni režim medveda v Sloveniji (kljub letno odstreljenih 40 medvedov), še vedno zagotavlja takšno številčnost, da iz naših gozdov ne bodo izginili.

Medved je za Slovence dragocena naravna dediščina, ki smo jo znali ohraniti, čeprav je bil konec prejšnjega stoletja in v 30. letih tega stoletja že skoraj iztrebljen. To je še toliko bolj razveseljivo, če vemo, da poteka prav sedaj v Evropi velika akcija za ponovno vrnitev te največje evropske zveri v gorska in alpska območja od koder je izginil. Lovska zveza Slovenije je leto 1992/93 razglasila za Leto medveda.

V okolici našega urbanega okolja – predvsem v Krimskem pogorju, se živijo medvedovi, ki vzbujajo strah pri nabiralcih gozdnih sadežev in zelišč. Najraje se zadržujejo na nadmorski višini 400–1200 m. V prepadnih stenah Iške, pa tudi drugod, najdemo ustrezne mirne prostore za počitek in zimске brloge, pa tudi zadostne količine najrazličnejše hrane. Lovci jih še dopolnilno hranijo z mrhovino na mrhoviščih. Na ta način popestrijo njihove prehranske zahteve, obenem pa jih skušajo odvrtiti od poskusov plenjenja drobnice in živine na paši.

Gospodarjenje oziroma lov medvedov je natančno načrtovan v okviru Krimskega lovskogojitvenega območja, v katerega spada 16 lovskih družin. Predvsem pa imajo z medvedovi opraviti LD Mokre, Ig, Tomišelj, Rakitna, Velike Lašče, Turjak in Škofljica.

Z vedno večjo obremenitvijo medvedovega habitata z izletniki, gobarji in nabiralcii gozdnih sadežev, se vzpostavlja vedno več možnosti za konfliktno situacijo medved – človek. To seveda velja prav tako za območje Krimskega pogorja, ki se razprostira od Notranjske do konfliktnih situacij prihaja predvsem zaradi vnašanja nemira v gozdove, pa tudi zaradi pohodov ljudi v najbolj odmaknjene predele gozdov, daleč stran od glavnih gozdnih cest. Gotovo najnevarnejše obdobje za napad medveda na ljudi je obdobje, ko medvedke vodijo s seboj igrive mladiče (maj, junij). Njihov materinski (obrambni) nagon je tedaj najmočnejši. V mnogih primerih pride do napada medveda le zaradi napačnega vedenja ljudi ob takšnih srečanjih (vpijati, nerazsodnost, panika in strah). Potrebno je ohraniti prisrčnost in razsodnost. S počasnimi gibi se poskusimo umakniti čim dalje od mladičev. Najnevarnejša situacija je, če se človek nenadoma znajde na sredini med medvedko in mladiči. Napad medveda, če se odloči zanj, je bliskovit. V večini primerov pa se medvedka postavi na zadnje noge in z renčanjem in gibi le grozi, da bo napadla. Pri tem mladičem veleva, naj se umaknejo ali jih kliče za sebe. Če pri tem ohranimo razsodnost in ne pričnemo panično vpijati, pač pa se – res počasi – oddaljemo, navadno odnesemo celo kožo, medvedka pa mladiče kmalu odpelje. Navadno je tako, napad pa ni izključen četudi se ne ganemo. To je v veliki meri odvisno od njene individualnosti, starosti in izkušenj z ljudmi. Medvedka brez premisleka napade človeka, če se mladičem približa na 20 do 30 m, pri daljavi do 50 m pa navadno ne.

Kdaj odstrel?

Kadar pride do konfliktno situacije med medvedom in gospodarskimi interesi (napadi na živino) je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano upravičeno nemudoma izdati dovoljenje za odstrel »problematičnega medveda«. Zaradi varnosti premoženja in varstva ljudi, vsakršna sentimentalnost odpade. Medved, ki se navadi delati škodo med drobnico ali govedom takšen tudi ostane. Podobno je z medvedom, ki izgubi strah pred človekom in se potika okrog človeških naselij. Lovci so dolžni takšnega medveda takoj odstreliti, lov nanj pa organizirati tako, da bo odstreljen res pravi krivec in ne kar nekaj »osumljencev«. Takšni primeri so tehtni razlogi, da mora lovska organizacija ohranjati z letnim odstrelom zmerno (vzdržno) številčnost medvedov, medvedu pa morajo kljub varstvu ohraniti strah pred človekom in se znati srečanjem z njim izogniti. Teh nekaj besed sem dodal zato, ker se je v mokrškem območju (vas Sela nad Robom) v začetku maja pojavil manjši medved, ki je kmetu v ograjenemu prostoru poklal nekaj ovac. Mokrški lovci so že prejeli urgenco, trudijo pa se, da bodo odstrelili res le »problematičnega« medveda.

Opozorilne lovske table »Pozor«, področje medvedov vzemimo resno, ne oddaljimo se preveč od ceste!

Pri združevanju v gozdu je dobro imeti družbo vsaj še enega človeka, s katerim se ves čas polglasno pogovarjamo. Na ta način nas medved zazna na večje razdalje in se nam še pravočasno lahko umakne. Dobro je imeti s seboj tudi psa, ki pa mora biti v gozdu obvezno privezan na povodcu. S povodca ga spustimo le, če bi se pred nami nenadoma dvignil medved. V primeru napada nas bo gotovo rešil le pes.

Ko odhajamo po gobe ali zelišča v Krimsko pogorje moramo vedeti, da smo prišli v veliko medvedje stanovanje, kjer se moramo obnašati tako, da bo živalim prav oziroma da se nas lahko že na daleč izognejo, če nas začutijo. Gozd je njihov edini dom in iz njega se nimajo več kam umakniti – iz njega naj se zato umakne vedno prvi človek.

Namen mojih opozoril ni, da bi preplašil izletnike in ljubitelje narave. Zelen sem le opozoriti na pravilno vedenje v gozdovih in na možno nevarnost. Konec koncev pa primerov medvedjih napadov pri nas zopet ni toliko, da bi ljudem priskutili odih v gozdu. So pa obdobja, ko so takšni primeri pogostejši, kar si tudi velja zapomniti.

BORIS LESKOVIC

PREDSTAVLJAMO VAM NAŠ KRAJ:

KRVAVA PEČ

Ni miru pred divjadjo

V Krvavi peči, slikoviti vasi nad rečico Iško, kroži vsaj toliko legend, kot je kraških brezen po okoliških grapah in robah. Vsekakor je najzanimivejša tista, po kateri je kraj dobil ime: V vas so prihrumeli Turki, menda iz bosanskega pašaluka. Vas so zažgali, neko mlado deklico pa odvlekli na visoko skalo in jo vrgli v Iško. Od takrat kraju pravijo Krvava peč.

Še v prejšnjih časih se je vasica imenovala Rožna dolina. Najbrž po divjih dišečih rožah, ki jih je v resnici v izobilju v tej dolini. Toda življenje ljudi, ki so živeli tu, je bilo vselej bolj krvavo kot rožnato. Morali so delati na polju, da so se pretolkli, do doline in večjih krajev pa je bilo daleč, kakor je bil daleč bog, ki jim je namenil negostoljubni kraški svet. Po drugi svetovni vojni pa se je nad Krvavce spravila še ena nadloga – divjad. Ta je pritiskala in še pritiska na polja in masovno uničevala pridelke, zato so se mnogi Krvavci raje odselili v dolino. Od okrog 150 ljudi, kolikor jih je v vasi živel pred vojno, jih je danes ostalo le še 26 (po nekaterih podatkih 25), toda še ti so povečini že stari. Kar 8 jih je starejših od 70 let. »Divjad uničuje praktično vse, kar doseže: poljske

pridelke, zelenje in gozdove, še zlasti jelke. Požre vršičke in drevo ne more več rasti naprej. Včasih so ljudje spali na njivah in jih čuvali pred divjadjo, toda tega ne moreš početi kar naprej,« opisuje to vaško nadlogo Rajko Zgonc, ki velja v kraju za pravi živi krajevni leksikon.

Voda iz kapnic

Podobno kot številne druge vasi okrog Roba, je tudi Krvava peč še vedno brez vodovoda (vas sodi v KS Rob). Vse hiše dobivajo vodo iz kapnic, v sušnih poletnih časih pa jo s cisterno vžijo iz Roba. Iskali so že primerne izvire v Šumniku, Bukovškem koritu, v Mrzlem studencu v Mačkovcu in v Koritu, toda povsod je voda oporečna. »Za vasi Krvavo peč, Sekirišče, Purkače in še druge tu okoli bi potrebovali vodovodno napeljavo z vsega 0,5 litra pretoka vode na sekundo. Zdad smo najbrž edina krajevna skupnost v občini, ki ima kar 33 vasi in zaselkov, a vsega 12 vodovodov,« kar ne more razumeti zaostalosti svojega področja Rajko Zgonc in še dodaja, da je sicer že izdelan načrt za vodovodno napeljavo iz izvira v Uzmanih, da pa nikakor ne dobijo lokacijske dokumentacije.